

انجمن علمی پرستاری ایران

مجله پرستاری کودکان

شماره ۱۵ پاییز ۱۳۹۳

- تأثیر آموزش و اجرای دستورالعمل های پرستاری مبتنی بر شواهد بر کیفیت استانداردهای مراقبت پرستاری در بخش مراقبت ویژه نوزادان.....۱
زهرا صالحی، جمیله مختاری نوری، سید محمد خادم الحسینی، عباس عبادی
- ۱۲.....مقایسه میزان دل بستگی پدران با نوزادان بستری و غیر بستری در بیمارستان
محمد ارشدی بستان آباد، سوسن ولیزاده، جواد رضانژاد، مهناز سلطانزاده
- ۲۰.....موانع رعایت بهداشت دست از دیدگاه پرستاران بخش های نوزادان تبریز
محمد ارشدی بستان آباد، ملیحه اسداللهی، مهناز جبرئیلی، مجید محلهای، مرضیه عبدالعلی پور
- ۳۰.....بررسی اپیدمیولوژیکی اختلال خواندن در بین دانش آموزان پسر مدارس ابتدایی شهرستان اهواز در سال ۱۳۹۲...۳۰
علیرضا قربانی بیرگانی
- ۳۸.....بررسی تاثیر آموزش برنامه خودمراقبتی بر کیفیت زندگی کودکان سن مدرسه مبتلا به آسم.....۳۸
لیلی بریم نژاد، سمانه حسینی پور، حمید حقانی
- ۴۶.....بررسی نگرش های محیط زیستی در بین کودکانی با قشر بندی اجتماعی متفاوت در شهر مشهد.....۴۶
حسین میبودی، سید محمد شبیری، سحر قلعه، نرگس لیلای پور
- تأثیر برنامه توانمندسازی خانواده محور بر میزان رعایت نکات بهداشتی در والدین با کودکان مبتلا به عود عفونت
اداری.....۵۷
اشرف السادات حکیم، مرضیه برجسته
- ۶۵.....عوامل موثر بر عملکرد پرستاران در فرایند ترانسفوزیون خون کودکان مبتلا به تالاسمی.....۶۵
سمیرا امامی، عظیم رضامند، جعفر صادق تبریزی، سوسن ولیزاده

به نام خداوند جان و خرد
مجله پرستاری کودکان
فصلنامه علمی-پژوهشی انجمن علمی پرستاری ایران
شماره ۱ - پاییز ۱۳۹۳

- صاحب امتیاز: انجمن علمی پرستاری ایران
- مدیر مسؤول: دکتر عباس عبادی
- سردبیر: دکتر فاطمه الحانی
- مدیر اجرایی: دکتر محسن ملاهادی
- شماره مجوز وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی: ۴۲۸۵/۹۳ مورخ ۱۳۹۳/۲/۳۰

اعضای هیأت تحریریه (به ترتیب حروف الفبا):

- دکتر فاطمه الحانی دانشیار دانشگاه تربیت مدرس
- دکتر فرشته آیین استادیار دانشگاه علوم پزشکی شهر کرد
- دکتر فریده باستانی دانشیار دانشگاه علوم پزشکی تهران
- دکتر لیلا بریم نژاد دانشیار دانشگاه علوم پزشکی تهران
- دکتر ابراهیم حاجی زاده دانشیار دانشگاه تربیت مدرس
- دکتر ناهید رژه دانشیار دانشکده پرستاری و مامائی دانشگاه شاهد
- دکتر مریم رسولی دانشیار دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی
- دکتر عباس عبادی دانشیار دانشگاه علوم پزشکی بقیه ا... (عج)
- دکتر زهرا کاشانی نیا استادیار دانشگاه علوم پزشکی تبریز
- دکتر سیما کرمانشاهی دانشیار دانشگاه تربیت مدرس
- دکتر ندا مهرداد دانشیار دانشگاه علوم پزشکی تهران
- دکتر سوسن ولی زاده استادیار دانشگاه علوم پزشکی تبریز
- دکتر لیلا ولی زاده استادیار دانشگاه علوم پزشکی تبریز
- دکتر مجیده هروی دانشیار دانشکده پرستاری و مامائی شاهد
- دکتر فریده یغمائی دانشیار دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

• **حروفچینی و صفحه آرایی: مهندس صادق توکلی**

• **طراح جلد: مهندس صادق توکلی**

• **ناشر: انجمن علمی پرستاری ایران**

• **نشانی: تهران میدان توحید-دانشکده پرستاری و مامایی تهران**

• **کدپستی: ۱۴۱۹۷۳۳۱۷۱ صندوق پستی: ۱۴۱۹۵/۳۹۸ تلفن و نمابر: ۶۶۵۹۲۵۳۵**

E-mail: info@jpen.ir, Website: http://jpen.ir

بررسی تاثیر آموزش برنامه خودمراقبتی بر کیفیت زندگی کودکان سن مدرسه مبتلا به آسم

*لیلی بریم نژاد^۱، سمانه حسینی پور^۲، حمید حقانی^۳

چکیده

مقدمه: بیشترین علت غیبت از مدرسه و از دلایل اصلی مراجعه کودکان به اورژانس ها و بستری شدن در بیمارستان آسم می باشد. این بیماری عوارض زیادی بر ابعاد جسمی، ذهنی، رشد اجتماعی و تکامل کودکان بر جای می گذارد و هزینه اقتصادی ناشی از بیماریزایی آن بالاست. بنابراین این مطالعه با هدف تعیین تاثیر آموزش برنامه خودمراقبتی بر کیفیت زندگی کودکان سن مدرسه مبتلا به آسم انجام شد.

روش: در این مطالعه نیمه تجربی ۸۸ کودک سن مدرسه مبتلا به آسم به صورت نمونه گیری تصادفی بلوک شش تایی در دو گروه مداخله (۴۴ نفر) و کنترل (۴۴ نفر) وارد مطالعه شدند. ابتدا کیفیت زندگی کودکان در دو گروه با پرسشنامه PAQLQ اندازه گیری شد. سپس آموزش برنامه خود مراقبتی شامل آشنایی با بیماری، نحوه استفاده از دارو ها، فعالیت و ورزش و ... طی ۴ تا ۵ جلسه ۳۰-۴۵ دقیقه ای، برای کودکان در گروه آموزش اجرا شد. در گروه کنترل هیچ مداخله ای صورت نگرفت و آموزش و مراقبت روتین بیمارستان انجام شد. بلافاصله و ۸ هفته بعد از مداخله مجددا پرسشنامه مذکور تکمیل شد.

یافته ها: بین نمره ی کیفیت زندگی کودکان در دو گروه تفاوت های آماری معناداری وجود داشت. به طوری که در گروه آموزش از $48/6 \pm 6/2$ به $57/9 \pm 5/6$ ($P=0/00$) رسید. در حالی که در گروه کنترل تفاوتی از نظر آماری دیده نشد.

نتیجه گیری: مداخلات آموزشی و ارتقاء توان خودمراقبتی در کودکان مبتلا به آسم موجب افزایش کیفیت زندگی آنان می شود. بنابراین با توجه به شیوع بالای این بیماری و بار اقتصادی و اجتماعی ناشی از آن می توان در برنامه ریزی برای این گروه سنی، از آموزش خودمراقبتی، برای بهبود عملکرد و تقویت حس خودکنترلی استفاده نمود.

واژگان کلیدی: آسم، خودمراقبتی، کودکان سن مدرسه، کیفیت زندگی

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۵/۲۰

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۳/۱۹

۱- دانشیار دانشگاه علوم پزشکی ایران، مرکز تحقیقات مراقبتهای پرستاری. (نویسنده مسؤول)

پست الکترونیکی: l.borimnejad@gmail.com

۲- کارشناس ارشد دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران.

۳- مربی دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران.

مقدمه

آسم یکی از شایعترین بیماری‌های مزمن در کودکان می‌باشد، بیشترین علت غیبت از مدرسه در گروه سنی کودکان و نوجوانان را شامل می‌شود (۱) و از دلایل اصلی مراجعه کودکان به اورژانس‌ها و بستری شدن در بیمارستان‌ها می‌باشد (۲) از این بیماری به عنوان سومین علت بستری شدن در بیمارستان‌ها و مراکز درمانی در میان کودکان یاد می‌کنند و طبق آمار در سال ۲۰۰۶ تنها در آمریکا ۱۵۵ هزار کودک مراجعه به بیمارستان داشته‌اند و ۱۴۴ میلیون روز از مدرسه را به دلیل این بیماری از دست داده‌اند (۱) آسم در تمامی نژادها و اقوام دیده می‌شود و از معدود بیماری‌های مزمن است که به رغم درک بهتر آن و کشف درمان‌های طبی پیشرفته شیوع آن رو به گسترش است (۳). به طوری که امروزه بیش از ۳۰۰ میلیون نفر در سراسر جهان از بیماری آسم رنج می‌برند که پیش‌بینی می‌شود تا سال ۲۰۲۰ این رقم به ۴۰۰ میلیون نفر افزایش یابد (۴). طبق آخرین یافته‌ها شیوع آسم در ایران ۵/۱ تا ۷/۵ درصد می‌باشد (۳)

بیماری آسم تحت تأثیر عوامل بسیار متعددی می‌باشد که این عوامل باعث تشدید یا تضعیف بیماری شده و نهایتاً در کیفیت زندگی بیمار تأثیر می‌گذارد (۵) و تحقیقات نشان داده است کیفیت زندگی در میان نوجوانان با آسم پایین‌تر از همسالان خود که سالم هستند، می‌باشد (۶). سازمان جهانی بهداشت کیفیت زندگی را درک فرد از وضعیت و موقعیتش در زندگی، با توجه به فرهنگ و نظام‌های ارزشی که در آن زندگی می‌کند و ارتباط آن‌ها با اهداف، انتظارات، استانداردها و اولویت‌هایی که فرد در زندگی دارد تعریف می‌کند و آن‌چه در درمان یک بیماری مزمن دارای اهمیت است علاوه بر کنترل علائم بیماری، بهبود کیفیت زندگی بیمار می‌باشد (۷).

تبعیت از رفتارهای خودمراقبتی در مبتلایان به بیماری‌های مزمن از اهمیت به‌سزایی برخوردار است و بیماران می‌توانند با کسب مهارت‌های مراقبت از خود بر آسایش، توانایی‌های عملکردی و فرآیندهای بیماری خود تأثیرگذار باشند (۸). اصل مهم در خودمراقبتی، مشارکت و قبول مسئولیت از طرف خود

بیمار است تا با انجام صحیح رفتارهای مربوط به آن، بسیاری از عوارض بیماری قابل کنترل شود (۹) تا جایی که در سند ملی سلامت کشور مطالعات مربوط به برنامه‌های خودمراقبتی به عنوان الویت در نظر گرفته شده‌اند. والدین نیز مسئولیت مهمی در توسعه‌ی خودمراقبتی کودکان از همان ابتدای تشخیص بیماری دارند (۱۰).

پرستاران از جمله اعضای تیم درمان هستند که بیشترین ارتباط را با بیماران دارند و آموزش از عملکردهای مهم آنان در تمامی حیطه‌های فعالیت می‌باشد و این نقش از جانب انجمن استانداردهای پرستاری بالینی پرستاران آمریکا (ANA) نیز مورد تأکید قرار گرفته است (۳). بنابراین با توجه به اهمیت سلامت کودکان و با در نظر گرفتن این مهم که هدف نهایی در علم پزشکی افزایش سطح کیفیت زندگی بیماران می‌باشد (۱۱) این مطالعه با هدف تعیین تأثیر آموزش خودمراقبتی بر کیفیت زندگی کودکان سن مدرسه مبتلا به آسم انجام شد.

مواد و روش‌ها

تحقیق حاضر یک مطالعه نیمه تجربی می‌باشد که با هدف تعیین تأثیر آموزش برنامه خودمراقبتی بر کیفیت زندگی کودکان سن مدرسه مبتلا به آسم صورت گرفت. روش کار به این صورت بود که پژوهشگر پس از دریافت معرفی نامه از کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی تهران در محیط پژوهش حضور یافت. مدت نمونه‌گیری از دی ماه ۹۱ تا شهریورماه ۹۲ به طول انجامید.

نمونه‌های این پژوهش را ۸۸ نفر از کودکان سن مدرسه (۷-۱۲ سال) مبتلا به آسم مراجعه کننده به مرکز آسم و آلرژی کودکان تهران تشکیل می‌دادند که به طور تصادفی (بلوک ۶ تایی) انتخاب و به دو گروه مداخله و کنترل تقسیم شدند. برای تعیین حجم نمونه در سطح اطمینان ۹۵ درصد و توان آزمون ۸۰ درصد، اندازه تأثیر آموزش برنامه حداقل $d=6$ و واریانس جامعه با توجه به مطالعات مشابه ۱۰ در نظر گرفته شد. معیار ورود به مطالعه آسم تأیید شده توسط پزشک و عدم ابتلا به

